

حقوق کار

دکتر سید محمد تقی حسن زاده
دکتر محسن داورزنی

انتشارات تی آرا

شابک : 978-600-7910-58-0

شماره : ۴۰۹۳۵۵

کتابشناس

ی م

عنوان کتاب : حقوق کار/محمد تقی حسن زاده ، محسن داورزنی.

میدان

مشخصات : تهران: نشر تی آرا، ۱۳۹۴.

نشر

مشخصات : ۱۸۲ ص

ظاهری

عنوان : ایران زمین احیاء

قراردادی

موضوع : کار -- قوانین -- مقررات -- ایران

رده بندی : ۳۴۲/۵۵۰۱

دیویی

رده بندی : ۱۳۷۰KH۱۳۹۴ ج۷ ح۵/

کنگره

عنوان کتاب : حقوق کار

مؤلفین	: دکتر سید محمد تقی حسن زاده - دکتر محسن داورزنی
انتشارات	: تی آرا
ناظر فنی و کیفی	: فاطمه بیرقی
طراح جلد	: رضا مینو سرشت
چاپ و صحافی	: ردنا
نوبت چاپ	: اول - ۱۳۹۵
شمارگان	: ۵۰۰
قیمت	: ۱۵۰۰۰ ریال
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۱۰-۵۸-۰
نشانی	: تهران، خیابان نجات الاهی، پلاک ۱۸۴، واحد ۶
تلفن/نمابر	: ۰۲۱-۸۸۹۳۰۶۷۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۱
بخش اول: تاریخچه، کلیات، مبانی و منابع حقوق کار	۱۳
فصل اول: تاریخچه پیدایش حقوق کار	۱۴
گفتار اول: سرآغاز تاریخی	۱۴
گفتار دوم: نوین تاریخی	۱۵
گفتار سوم: در کشه ای صنعتی (انگلستان)	۱۸
گفتار چهارم: فرانسه	۱۹
گفتار پنجم: اسلام و حقوق کار	۲۳
گفتار ششم: سیر تحول فقه کار در ایران	۲۳
فصل دوم: کلیات و مبانی	۲۹
مبحث اول: تعاریف	۲۹
گفتار اول: تعریف کار	۲۹
گفتار دوم: کارگر	۳۰
گفتار سوم: کارفرما	۳۰
گفتار چهارم: کارگاه	۳۰
گفتار پنجم: تعریف حقوق	۳۱
گفتار ششم: تعریف حقوق کار	۳۲
گفتار هفتم: جنبه امری و حمایتی حقوق کار	۳۳
الف: جنبه حمایتی حقوق کار	۳۳
ب: جنبه امری حقوق کار	۳۳
مبحث دوم: مبانی حقوق کار	۳۴
گفتار اول: مبانی حقوق عمومی حقوق کار	۳۴
گفتار دوم: مبانی حقوق بشری حقوق کار	۳۵
فصل سوم: منابع حقوق کار	۳۷

مبحث اول: منابع داخلی حقوق کار..... ۳۷

گفتار اول: قانون اساسی ۳۸

گفتار دوم: قوانین عادی ۳۹

بند الف) قانون کار ۳۹

بند ب) قانون مدنی ۳۹

بند ج) سایر قوانین ۴۰

گفتار سوم: تصمیمات قوه مجریه: «تصویب نامه ها، آئین نامه ها و بخشنامه ها» ۴۰

گفتار چهارم: رویه قضایی ۴۱

گفتار پنجم: منابع عرفی و شغلی ۴۱

الف) منابع های دسته جمعی ۴۲

ب- ضوابط و مقررات کار ۴۳

گفتار ششم: دکترین یا تفسیر علمی حقوق ۴۳

مبحث دوم: منابع خارجی حقوق کار ۴۴

گفتار اول: اعلامیه جهانی حقوق بشر ۴۴

گفتار دوم: مقاله نامه ها و عهد نامه های منطقه ای و چند جانبه کشور ها ۴۴

گفتار سوم: رویه قضایی بین المللی ۴۵

گفتار چهارم: مصوبات سازمان بین المللی کار ۴۵

بند الف) کنفرانس بین المللی کار ۴۵

بند ب) هیئت مدیره ۴۶

بند ج) دفتر بین المللی کار ۴۷

بخش دوم: حقوق کار ایران ۴۹

فصل اول: شرایط کار ۵۰

مبحث اول: تکالیف و تعهدات کارگر ۵۰

۱. تبعیت از اوامر کارفرما ۵۱

۲. رعایت دقت، امانت و صداقت و ایمنی در کار ۵۳

مبحث دوم: تکالیف و تعهدات کارفرما ۵۳

گفتار اول: دستمزد ۵۴

بند اول: مزد کارگر ۵۴

بند دوم: شناسایی مزد و سایر عناوین مربوط ۵۴

بند سوم: مزد به معنای خاص ۵۶

۵۶	بند چهارم: مزد به معنای عام
۵۷	بند پنجم: مفهوم مزد اجتماعی
۵۷	بند ششم: معیار و تحلیل اقتصادی تغییرات مزد
۵۸	بند هفتم: تحلیل اقتصادی مزد
۵۹	بند هشتم: اهداف تعیین حداقل مزد
۶۰	گفتار دوم: نحوه تعیین و پرداخت مزد
۶۲	گفتار سوم: پرداخت از مزد و با توقیف آن و حمایت های قانونی
۶۳	گفتار چهارم: حمایت از مزد کارگر در مقابل طلب کارفرما
۶۴	گفتار پنجم: حمایت از مزد کارگر در مقابل اشخاص ثالث
۶۴	گفتار ششم: حمایت از مزد کارگر در مقابل طلبکاران کارفرما
۶۶	گفتار هفتم: شرایط کار زنان، کودکان و نوجوانان
۶۷	بند اول: معافیت از انجام کارهای سخت و زیان آور
۶۷	بند دوم: معافیت از انجام کارهای سنگین
۶۷	بند سوم: شرایط ویران کاری و مادران شیرده
۶۸	بند چهارم: شرایط ویژه کار خارجی نوجوانان
۶۸	بند پنجم: ضمانت های اجرایی
۶۸	مبحث سوم: مدت کار، تعطیلات و مرخصی ها
۷۰	گفتار اول: ساعات کار
۷۰	بند اول: علل کاهش ساعات کار
۷۲	بند دوم: میزان ساعات قانونی کار و مستثنیات آن
۷۲	۱- کارهای سخت و زیان آور
۷۳	۲- کارگر نوجوان
۷۳	۳- کار آموز
۷۴	۴- کار نوبتی
۷۴	۵- کار متناوب
۷۵	۶- اضافه کاری
۷۶	گفتار دوم: تعطیلات و مرخصی ها
۷۶	بند اول: تعطیلات
۷۶	الف - تعطیلات هفتگی
۷۷	ب - تعطیلات رسمی
۷۷	بند دوم: مرخصی ها
۷۷	الف) مرخصی استحقاقی
۷۸	ب) مرخصی بدون حقوق

ج - مرخصی استعلاجی، بارداری، زایمان و شیر دهی..... ۷۹

د- مرخصی مربوط به وقایع زندگی..... ۸۰

فصل دوم: قرارداد کار..... ۸۳

مبحث اول: شرایط و نقش قرارداد کار..... ۸۳

گفتار اول: علل شکل گیری قرارداد..... ۸۳

گفتار دوم: تعریف قرارداد کار..... ۸۴

گفتار سوم: نقش قرارداد کار..... ۸۴

گفتار چهارم: اصل آزادی قراردادی..... ۸۶

گفتار پنجم: شرایط لازم برای صحت قرارداد..... ۸۸

گفتار ششم: طرف قرارداد..... ۹۴

گفتار هفتم: مبلغ قرارداد..... ۹۵

گفتار هشتم: تعلیق قرارداد کار..... ۹۵

بند اول: موارد تعلیق در قرارداد کار..... ۹۷

بند دوم: قوه قاهره..... ۹۷

بند سوم: خدمت نظام وظیفه..... ۹۷

بند چهارم: مرخصی بدون حقوق..... ۹۸

بند پنجم: توقیف کارگر..... ۹۸

مبحث دوم: محل تنظیم قرارداد و محل انجام تعهد..... ۹۹

گفتار اول: شرایط و تعهدات طرفین..... ۹۹

گفتار دوم: حق فسخ..... ۱۰۰

گفتار سوم: هزینه انجام موضوع قرارداد..... ۱۰۰

گفتار چهارم: فورس ماژور..... ۱۰۰

گفتار پنجم: خاتمه قرارداد کار..... ۱۰۰

الف: پایان کار در قرارداد کار معین..... ۱۰۱

ب: از کار افتادگی کلی کارگر..... ۱۰۱

ج: اخراج..... ۱۰۲

د: استعفا..... ۱۰۲

ه: بازنشستگی..... ۱۰۳

و: قانونی (قضایی)..... ۱۰۳

ز: فوت..... ۱۰۳

فصل سوم: اختلاف کار، شیوه دادرسی و تشکیلات آن ۱۰۴

مبحث اول: اختلاف کار و آیین دادرسی ۱۰۴

گفتار اول: انواع اختلاف کار ۱۰۴

گفتار دوم: تعریف دادرسی کار و منابع آن ۱۰۵

مبحث دوم: تشکیلات مراجع دادرسی کار و وظایف آن (نگاه تطبیقی) ۱۰۶

گفتار اول: دادرسی‌های اختصاصی ۱۰۶

آلمان ۱۰۶

انگلند ۱۰۷

گفتار سوم: دادرسی‌های معمولی ۱۰۸

گفتار سوم: سازمان، ماه، قرار دادی - (در آمریکا) ۱۱۰

مبحث سوم: دادرسی و تشریفات طرح دعوی ۱۱۱

گفتار اول: صلاحیت‌ها ۱۱۱

بند الف: صلاحیت ذاتی ۱۱۲

بند ب: صلاحیت نسبی ۱۱۳

گفتار دوم: صلاحیت‌های خاص هیئت حل اختلاف ۱۱۴

مبحث چهارم: مراحل رسیدگی به حل اختلاف کارگر و کارفرما ۱۱۵

گفتار اول: سازش ۱۱۵

بند اول: مقدمات دعوی ۱۱۶

۱. تعریف دعوی ۱۱۶

۲. طرح دعوی ۱۱۶

بند دوم: شیوه اجرایی ۱۱۹

۱. نحوه طرح دادخواست ۱۱۹

۲. مقررات ابلاغ ۱۲۰

۳. احراز صلاحیت قبل از شروع به رسیدگی ۱۲۰

گفتار دوم: روش قضایی یا حقوقی ۱۲۱

بند الف: هیئت تشخیص ۱۲۱

۱. اعضای هیئت ۱۲۱

۲. نصاب تعداد اعضا در تشکیل جلسه و نصاب تعداد آراء در اتخاذ تصمیم ۱۲۳

۳. قابل اعتراض بودن آراء هیئت تشخیص و مهلت طرح اعتراض ۱۲۴

بند ب: هیئت حل اختلاف ۱۲۵

گفتار سوم: مراجع حل اختلاف کارگر و کارفرما ۱۲۵

۱۲۶	گفتار چهارم: ترکیب هیئت های تشخیص و حل اختلاف
۱۲۹	گفتار پنجم: مرور زمان
۱۳۳	بخش سوم: تامین اجتماعی، حفاظت فنی، تشکل های کارگری و کارفرمایی
۱۳۴	فصل اول: تامین اجتماعی و سیر تحول آن در ایران و جهان
۱۳۴	گفتار اول: مفهوم تامین اجتماعی
۱۳۶	گفتار دوم: اصول حاکم بر تامین اجتماعی
۱۳۷	فصل دوم: وظایف فنی و بهداشت محیط کار و امنیت شغلی
۱۳۷	مبحث اول: تعاریف، مفاهیم ایمنی و بهداشت کار
۱۳۷	گفتار اول: ایمنی
۱۳۷	گفتار دوم: حادثه ناشی از کار
۱۳۹	مبحث دوم: قوانین دولتی و ایمنی، سلامت حرفه ای
۱۳۹	گفتار اول: قوانین ایمنی و سلامت حرفه ای در ایران
۱۴۰	گفتار دوم: موازین مربوط به ایمنی و بهداشت کار
۱۴۱	مبحث سوم: بازرسی کار و نظارت
۱۴۱	گفتار اول: وظایف و اختیارات بازرسان کار
۱۴۴	مبحث سوم: امنیت شغلی
۱۴۶	فصل سوم: تشکل های کارگری و کارفرمایی
۱۴۶	گفتار اول: تاریخ پیدایش تشکل های کارگری در کشور
۱۴۷	گفتار دوم: تشکل های کارگری و کارفرمایی در طرح اولیه قانون کار
۱۴۷	گفتار سوم: سندیکاها و اتحادیه های کارگری و کارفرمایی
۱۴۸	گفتار چهارم: چگونگی ثبت سازمان های کارگری و کارفرمایی
۱۴۹	گفتار پنجم: اداره کل سازمان های کارگری و کارفرمایی
۱۴۹	گفتار ششم: شورای اسلامی کار
۱۵۰	گفتار هفتم: انجمن های صنفی
۱۵۱	گفتار هشتم: شورای عالی کار
۱۵۱	بند الف: ترکیب شورای عالی کار
۱۵۲	بند ب: وظایف شورای عالی کار

۱۵۵ متن کامل قانون کار

۱۹۹ منابع

www.ketab.ir

هر آنچه آفریده شده در فعالیت به سر می‌برد و بدون فعالیت تداوم آفرینش‌اش قطع گشته و نابود می‌گردد؛ بنا بر تداوم و ماندن، تکامل و بهتر شدن باید فعالیت کرد. انسان نیز از آغاز پیدایش، کار و فعالیت کرده و برای ادامه زندگی ناگزیر بوده که تلاش و کوشش کند. تا انسان در روی زمین هست و زندگی ادامه دارد، فعالیت و کار اساس و بقای این روند خواهد بود در غیر آن هستی انسان به نیستی تبدیل خواهد شد.^۱ در جهان نه تنها انسان در کار و فعالیت است بلکه کل نظام هستی می‌کند این فعالیت که چه نوع است فرق می‌کند. بنابر این تمام فعالیت‌های انسان از هر نوع که است جری از فعالیت نظام کل جهان و هستی است البته این فعالیت و کار ارتباط به حقوق کار نمی‌گیرد؛ بلکه جوهر کار! روشن می‌سازد و آشکار می‌سازد که هستی جهان و زندگی انسان با فعالیت و کار ادامه می‌یابد.

در آغاز زندگی هرکس برای سود کار می‌کرد، اگر هرکس برای خود هم کار نمی‌کرد برای جمع کار می‌کرد، که در آن وقت مزد، پاداش، مزد، معنی نداشت خوشبختانه هنوز هم در هر جامعه‌ای، گروه فراوانی از افراد برای خود و به حساب خود کار می‌کنند همانند پیشه‌وران، کشاورزان در روستاها و صاحبان مشاغل آزاد (وکلائی دادگستری، پرسکان و غیره)^۲ بنا به فعالیت این گروه یا این گونه افراد در حقیقت تابع قوانین کار نیست. و اختیار کار کردن و نکردن به خودشان برمی‌گردد و سود، مزد، تولید، و رابطه تولید، کارگر و رابطه آن با کارفرما یا بانک، نمی‌دارد، و چنین روابطی وجود ندارد.

رابطه ناشی از کار یکی از روابط متعددی است که در بین اعضای جامعه وجود دارد و متأسفانه قانونگذاران جز در چند سده اخیر به این روابط به عنوان امر مستقل توجهی خاص نداشته‌اند، دلیل این امر هم متعدد است از جمله: گاه این رابطه در چارچوب مالکیت یک طرف نسبت به طرف دیگر قرار گرفته و سلطه‌ای که کارفرمایان به جهت پرداخت مزد بر روی کارگران خود پیدا می‌کنند،

^۱ حقوق کار ابوالفضل رنجبر چاپ سوم ۱۳۸۰ چاپ (مجد)

^۲ همان.

نابرابری شدید ناشی از موقعیت اجتماعی و اقتصادی در طرف روابط کار و دلایل دیگری که حتی برای شخص غیر حقوق‌دان هم به سادگی قابل فهم می‌باشد قرار گرفته است.

در هر جامعه، اشتغال و کار نه تنها نقشی بسیار اساسی در رشد شخصیت فردی و اجتماعی اشخاص ایفا می‌نماید، بلکه حیات اقتصادی فرد و خانواده وی نیز به آن وابسته است. بیکاری به ویژه در بلند مدت آثار جبران‌ناپذیری بر امنیت فردی و اجتماعی اشخاص به جای می‌گذارد و در افزایش آمار خودکشی و وقوع جرایم بسیار موثر است و لزوم توجه دولتمردان را به این امر بسیار مهم می‌طلبد. کتاب حاضر از سه بخش تشکیل گردیده است:

بخش اول: تاریخچه امنیت، بانی و منابع حقوق کار که در این بخش به سیر تحول تاریخی، تعاریف، مبانی و منابع دینی و تاریخی حقوق کار پرداخته شده است.

بخش دوم: حقوق کار ایران، بررسی شرایط کار، تکالیف و تعهدات کارگر و کارفرما، قرارداد کار، اختلاف کار و شیوه دادرسی و صلاحیت‌ها و محل رسیدگی به اختلاف پرداخته شده است.

بخش سوم: تامین اجتماعی، حفاظت فنی، سمسوری کارگری و کارفرمایی که در این بخش به مفهوم تامین اجتماعی، حفاظت فنی و بهداشت، بازسازی، امنیت شغلی و تشکلهای کارگری و کارفرمایی بصورت مشروح پرداخته شده است. امید است که این کتاب مورد عنایت حق تعالی و مخاطبان قرار گیرد.

در آخر ما را از نظرات سازنده و راهگشایان بهره‌مند نمایید.

Tagi_poldasiri@yahoo.com

Davar1730@yahoo.com